

Dobsinai Látkép

Ez egy dobsinai képeslap. A nagyapámnak a háza, valahol a két templom között volt. Én ott születtem, abban a házban, 1921-ben. Mikor kinéztem az ablakon, mindig magam előtt láttam a Schwarzenbergert, úgy hívták azt a hegyet. Mindig, még nyáron is hó volt rajta. Jó kilátás volt, és jó levegő. Dobsina Rozsnyótól harminc kilométerre, Gömör megyében volt. Salgótarjánnál kellett átmenni a somoskőújfalui határon, a határtól Rozsnyó olyan harminc-negyven kilométer, és onnét Dobsina. [Dobsina -- rendezett tanácsú város volt Gömör és Kishont vm.-ben, 1910-ben 5000, túlnyomóan német és szlovák lakossal. A trianoni békeszerződéssel Csehszlovákiához került. -- A szerk.] Nem messze volt a Tátrától, olyan százötven kilométerre. Amikor én születtem, Szlovákiához tartozott -- 1920-ban volt Trianon, és én 1921-ben születtem. A születési bizonyítványom is szlovákul van kiállítva. De azzal együtt a nagyapám, nagyanyám velem mindig magyarul beszélt, egymással időnként németül, jiddisül is, de főleg magyarul. Érdekes, hogy Dobsina egy sváb település volt. Úgy is hívták, Dobschau, németül. Német ajkú város volt. De például azt, hogy 'Wo gehen Sie?' az ott lévő németek úgy mondták, hogy 'Bu gehen Sie?'. A dobsinaiak így beszéltek. A nagyapa is tudott 'bulénerül', de általában magyarul beszélt. Erre úgy visszaemlékszem. Szóval az ott élő emberek oda települt svábok voltak, de rendes, tiszta emberek. Dobsinán nagyon sokan beszéltek magyarul, főleg a zsidók. Jó kis városka volt, rendes, akkor iparosodott. Ami érdekes, hogy az első zsidó Dobsinán a nagyapám volt, és az utolsó a nagybátyám. A nagyapám hívta be Dobsinára az összes ismerősét. Dobsinán többnyire neológok éltek, de volt néhány ortodox is. Nem volt külön zsinagógájuk, egy templom volt, ott imádkozott a neológ és az ortodox is, az ortodoxok a templom legvégében voltak elzárkózva, ahogy visszaemlékszem. Nagyapámnak nem volt se pajesza, se szakálla úgy nézett ki, mint egy amerikai úriember. Úgy volt otthon kóser, hogy szalonna nem volt. Dobsinán nem volt kóser mészáros, nagyanyám vágta le a csirke nyakát, kiengedte a vért, és akkor az kóser volt. A nagyszüleim csak a nagyünnepeket tartották, és a péntek este az péntek este volt, de nem mentek templomba, a nagyanyám otthon gyújtott gyertyát. Legfeljebb szombat délelőtt mentek templomba, neológok voltak, nem ortodoxok. Pészah is volt -- maceszezés és szédereste --, sőt később apámnál is volt

szédereste. Mikor kicsi voltam, Dobsinán a zsidók és a nem zsidók nagyon jól megvoltak egymással, magyarul lehetett beszélni, semmiféle probléma nem volt. Játszottunk a fiatal keresztényekkel. És még egy, hogy a bene?i érában [lásd: Bene?, Eduard] nagyobb demokrácia volt, mint nálunk a Horthy-rendszerben. Nem volt üldözés, nem volt olyan antiszemitizmus, mint itt nálunk.